

Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Lisans Programı Öğrencilerinde Film İzleme Yönteminin Empati ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi: Yarı Deneysel Çalışma

The Effect of Movie Watching Method on Empathy and Communication Skills in Physiotherapy and Rehabilitation Undergraduate Program Students: A Quasi-Experimental Study

 Müşerrefe Nur KELEŞ^a

^aGazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara, Türkiye

ÖZET Amaç: Çalışmanın amacı fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü lisans programı öğrencilerinde, film izleme yönteminin empati ve iletişim becerileri üzerine etkisinin incelenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Tek grup ön test-son test modeline dayalı, yarı deneysel çalışma “psikososyal rehabilitasyon” dersini kodlayan 89 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışmada ders kapsamında 14 haftanın, 8 haftasında öğrencilerin izlemesi için ders konusuyla ilişkili 12 farklı film seçilmiştir. Öğrencilerden seçilen filmleri izledikten sonra analizlerini yapmaları istenmiş ve sonraki derste hep birlikte filmler yorumlanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin, sosyodemografik bilgileri alındıktan sonra empati ve iletişim becerileri “Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)” ve “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)” ile değerlendirilmiştir. Ders dönemi sonrasında öğrencilerin, ders öğretim yöntemini değerlendirmeleri için “Teorik dersimize eklediğimiz film izleme yönteminin dersi anlamınıza ne kadar faydası olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusu sorulmuştur (0: Hiç-10: Çok fazla). Veriler tanımlayıcı istatistikler ve bağımlı örneklem t-testi kullanılarak değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Öğrencilerin ders sonrası EEÖ ve İBDÖ puan ortalamaları, ders öncesine göre istatistiksel olarak anlamlı yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). Öğrencilerin ders sonunda dersi değerlendirmek için sorulan soruya verdikleri puanın ortalaması $9,29\pm 0,81$ (en düşük 7-en yüksek 10) olarak bulunmuştur. **Sonuç:** Çalışmamızda kullandığımız film izleme yönteminin, öğrencilerimizin empati ve iletişim becerilerini artırdığı ve öğrencilerin dersi anlamasına katkı sağladığı bulunmuştur. Öğrenciler tarafından sevilen ve dersin aktif bir süreçte ilerlemesini sağlayan bu yöntemin, fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans eğitim programında öğretim yöntemi olarak eğitimin süreçlerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

ABSTRACT Objective: To examine the effect of watching movies on empathy and communication skills in undergraduate students of the physiotherapy and rehabilitation department. **Material and Methods:** A quasi-experimental study based on a single group pre-post test model was conducted with 89 students enrolled in the “Psychosocial Rehabilitation” course. Throughout 8 out of 14 weeks of the course, 12 different films related to the course content were selected for the students to watch. After watching the selected movies, students were asked to analyze them, and then the films were collectively interpreted in the following class. After obtaining sociodemographic information from the participating students, their empathy and communication skills were evaluated using the “Empathic Tendency Scale (ETS)” and the “Communication Skills Assessment Scale (CSAS)”. At the end of the semester, students were asked the question to evaluate teaching method, “How beneficial do you think the film-watching method we added to our theoretical course was in helping you understand the course?” (0: Not at all-10: Very much). Data were evaluated using descriptive statistics and paired samples t-test. **Results:** The mean scores of ETS and CSAS after the course were found significantly higher compared to before the course ($p<0,001$). The average score given by students to evaluate the course at the end was found to be $9,29\pm 0,81$ (minimum 7-maximum 10). **Conclusion:** The movie watching method was found to increase students' empathy and communication skills and effective in increasing the students' ability to understand the lesson. It is thought that this method, which is loved by students and enables the active progression of the course, can contribute to the educational processes as a teaching method in physiotherapy and rehabilitation undergraduate education programs.

Anahtar Kelimeler: Fizyoterapi ve rehabilitasyon; eğitim; öğrenci; öğretim yöntemleri

Keywords: Physical therapists; education; student; teaching methods

KAYNAK GÖSTERMEK İÇİN:

Keleş MN. Fizyoterapi ve rehabilitasyon bölümü lisans programı öğrencilerinde film izleme yönteminin empati ve iletişim becerileri üzerine etkisi: Yarı deneysel çalışma. Türkiye Klinikleri J Health Sci. 2024;9(3):530-8.

Correspondence: Müşerrefe Nur KELEŞ

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara, Türkiye

E-mail: muserefkeles19@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences.

Received: 24 Feb 2024

Received in revised form: 14 May 2024

Accepted: 14 May 2024

Available online: 22 May 2024

2536-4391 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Fizyoterapistlik mesleğinin tarihi her ne kadar milattan öncelere dayansa da, meslek olarak tanımlanması ve toplum tarafından farkına varılması özellikle I. Dünya Savaşı esnasında ve sonrasında olmuştur. Fizyoterapistler bu dönemde “Rekonstrüksiyon yardımcısı” olarak anılmışlardır.¹ Bunun en önemli nedeni savaş esnasında farklı şekillerde yaralanmış milyonlarca insanın hayata ve toplumdaki rollerine hızlıca geri kazandırılmasının amaçlanmasıdır.² Fizyoterapistliğin, meslek olarak yaygınlaşmaya başladığı bu dönemlere baktığımız zamanlarda bile mesleğin ne kadar biyopsikososyal yaklaşım gerektirdiği açıkça görülebilmektedir.

Fizyoterapistler, kişilere fiziksel olarak fonksiyonlarını geri kazandırmaya çalışmanın yanı sıra rehabilite etme görevini de üstlenmektedirler. Rehabilitasyon çok geniş kapsamlı bir kavram olmakla birlikte kişinin hem fiziksel hem de mental olarak ulaşabileceği en iyi seviyede olmasını hedefleyen uzun bir süreci kapsamaktadır.³ Fizyoterapistleri diğer sağlık elemanlarından ayıran en önemli kısım da bu “rehabilitasyon” kısmıdır.⁴ Fizyoterapistler, hastalarıyla uzun süre birlikte çalışırlar. Hatta rehabilitasyon süreçleri bazen ömür boyu sürebilir. İnsan ilişki dinamikleri incelendiği zaman uzun süreli ilişkilerde karşılıklı iletişim ve empatinin önemi bilinmektedir. Fizyoterapistler için bu iki becerinin iyi bir biçimde kazanılması ise hastanın tedaviye devamlılığının sağlanması ve iyileşme motivasyonunun artırılması açısından oldukça gereklidir.⁵⁻⁷

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, fizyoterapi lisans eğitiminde empati ve iletişim becerilerinin önemini ve eğitimdeki yerini araştıran çokça yayına rastlanmaktadır.⁶⁻¹¹ Hatta bu çalışmaların bazılarında, fizyoterapi eğitiminde empati ve iletişim becerilerinin iyi bir fizyoterapist olmanın en önemli parçalarından biri olduğu da gösterilmiştir.^{7,9} Buna rağmen fizyoterapi ve rehabilitasyon eğitiminde öğrencilerin empati ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik yetersizlikler de yine yapılan çalışmalarla bildirilmiştir.^{6,9,10} Ayrıca bu çalışmaların bazılarında iletişim ve empatinin soyut kavramlar olması nedeniyle öğrenciler tarafından iyice anlaşılması için onların aktif olarak katılım sağladıkları dinamik bir öğrenim sürecinin gerekliliği de vurgulanmıştır.^{8,9}

Yükseköğretimde bir dersi zenginleştirmenin çeşitli yolları vardır. Ülkemizde fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans eğitim programında kullanılacak öğretim yöntemleri “Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Çekirdek Eğitim Programı-2016” detaylı olarak bildirilmiştir.¹² Bu kapsamda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel öğrenme alanlarına hitap edebilecek birçok öğretim yöntemi tekniği sunulmuştur. Fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans eğitim programlarının teorik ve uygulamalı çok sayıda derslerin bulunduğu zengin bir içeriğe sahip olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla derslerde kullanılan öğretim yöntemleri de geleneksel anlatım yönteminden soru-cevap, tartışma, beyin fırtınası gibi birçok aktif öğretim yönteminin de dâhil olduğu geniş bir içeriğe sahiptir.

Ülkemizde “Fizyoterapi ve Rehabilitasyon” bölümü lisans eğitim programlarının ders içerikleri incelendiğinde “Fizyoterapi ve Rehabilitasyonda İletişim Becerileri” gibi iletişim becerilerini direkt vurgulayan derslerin zorunlu/seçmeli olarak verildiği programlara rastlanmakla birlikte empati yeteneğini direkt vurgulayan bir derse rastlanmamaktadır. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü lisans eğitim programında da iletişim ve empati becerilerini direkt vurgulayan bir derse rastlanmamaktadır. Bu nedenle, lisans eğitim programının 1. sınıf dersi olan “psikososyal rehabilitasyon” dersinin içeriği öğrencilerin iletişim ve empati becerilerini arttırmayı amaçlayan bir ders olarak planlanmıştır. Bu derste öğrencilerin empati ve iletişim becerilerini arttırmak için daha önce tıp ve hemşirelik programlarının ders öğretim yöntemlerinde de kullanılmış olan aktif öğretim yöntemlerinden film izleme yönteminin eklendiği bir içerik hazırlanmıştır.

Literatür incelendiği zaman film izleme yönteminin özellikle son 10 yılda sağlık alanındaki profesyonellerin eğitiminde hasta-sağlık profesyonelleri arasındaki ilişkinin sağlanması, empati ve iletişim becerisinin artırılması gibi konularda oldukça sık kullanıldığı görülmektedir.¹³⁻²¹ Öyle ki tıp alanında film izleme yönteminin, eğitimde kullanılması terimi literatüre “cinemeducation” olarak kazandırılmıştır.²²

Film izleme yönteminin empati ve iletişim becerilerini arttırmak için bir öğretim yöntemi olarak

seçilmesinin birçok nedeni vardır. Filmlerin; bilim, sanat, aile ilişkileri, sosyal dayanışma, madde kullanımı, hastalıklar, travmalar, insan hakları ve tarihi olaylar gibi çok geniş kapsamlı konuları kapsadığı ve hepsinin aslında toplumun içinde meydana gelen sosyal olgular olduğu bilinmektedir. Bu da filmlerin çok çeşitli bağlamlarda hem birincil hem de ek kaynak olarak kullanılmasına olanak tanımaktadır.²³ Powell ve ark. film izlemek gibi yaratıcı metaforların kullanımının özellikle gençler üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Empati ve iletişim becerilerinin, öğrenilebilir ve öğretilbilir nitelikleri ise film izleme yönteminin bu beceriler üzerinde etkili olacağı hipotezini desteklemektedir.²⁴ Blasco ve Moreto film izleme yöntemi ile empati kurma arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmalarında, film izlemenin ikili ilişkiler, duygu durum değişiklikleri gibi birçok soyut sayılan ve doğrudan anlatmanın zor olduğu kavramı somutlaştırarak öğrencilerin empati yeteneğini arttırdığını söylemişlerdir. Bununla birlikte film izlerken kişilerin olay örüntülerini inceme fırsatı bulduklarını ve karakterler arası iletişimi farklı yönlerden inceleme fırsatı bulduklarını da bildirmişlerdir. Bu sayede film izleme yönteminin, iletişim becerilerini de geliştirebileceğini eklemişlerdir.²⁵ Çalışmamızın oluşturulmasındaki temel fikir buradan gelmektedir. Çalışmamız, empati ve iletişim becerilerinin geleneksel yöntemlerle anlatılmasındaki zorluğu bu yöntemle aşmak ve öğrencilerin film izlerken yaşadıkları deneyimlerin daha kalıcı olmasını sağlamak için planlanmıştır. Bu doğrultuda, çalışmamızın amacı fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans programı öğrencilerinde film izleme yönteminin empati ve iletişim becerileri üzerine etkisini araştırmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma tek grup ön test-son test modeline dayalı yarı deneysel çalışmadır.

ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ZAMAN

Araştırma Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz yarısında psikososyal rehabilitasyon dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Öğrencilere dersin ilk haftasında dersin içeriği, amacı ve öğretim yöntemleri açıklanmıştır. Bu kapsamda, yapılacak çalışmanın içeriği de aktarılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerin yazılı onamları alınmıştır. Bu öğrencilere “psikososyal rehabilitasyon” dersini almadan önce ve aldıktan sonra olmak üzere ölçekler 2 kez yüz yüze olacak şekilde uygulanmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz yarısında Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde eğitimine devam eden ve psikososyal rehabilitasyon dersini kodlayan 1. sınıf öğrencilerinin tümü (126 öğrenci) oluşturmuştur. Örneklem seçilmemiş olup evrenin tamamına ulaşması hedeflenmiştir. Çalışmaya katılmak istemeyen öğrenciler, dersi kodlayıp devam etmeyen öğrenciler (n=17), filmlerden herhangi birini izlemeyen (n=9) veya film analizi yapmayan öğrenciler (n=6) ile anket formunda eksikliği olan öğrenciler (n=5) araştırmaya dâhil edilmemiştir. Bu doğrultuda, dâhil edilme kriterlerini karşılayan 89 öğrenci (evrenin 70,63’ü) ile araştırma tamamlanmıştır.

VERİ TOPLAMA ARACI

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet) kaydedildi. Öğrencilerin empati becerisini değerlendirmek için “Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)”, iletişim becerilerinin değerlendirmek için “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)” ve ders döneminin sonunda film izleme yöntemini değerlendirmeleri için öğrencilere bir soru soruldu.

EEÖ

Bu ölçek 1989 yılında Dökmen tarafından geliştirilmiştir.²⁶ Toplam 20 maddeden oluşan ölçek 5’li Likert tipi bir ölçek olup, “tamamen uygun” dan “tamamen aykırı” ya kadar derecelendirilmiştir. Puanları toplarken 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15. maddeler tersinden toplanmaktadır. Normal ve ters maddelerden alınan toplam puan, o kişinin empatik eğilim puanını verir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100’dür. Ölçekten alınan puanların yüksek olması, kişinin empatik eğiliminin de yüksek olduğunu göstermektedir.

İBDÖ

Korkut tarafından, 1996 yılında geliştirilmiş bu ölçek toplam 25 maddeden oluşmaktadır.²⁷ Ölçek 5'li Likert tipi bir ölçek olup, kişilerden her bir maddenin karşısında yer alan "hiçbir zaman, nadiren, bazen, sıklıkla ve her zaman (0, 1, 2, 3, 4)" ifadelerinden birini seçmeleri beklenmektedir. İlk çalışmalarda 0-4 ile puanlanan ölçek son yapılan çalışmalarda 1-5 şeklinde puanlanmıştır. Bu çalışmada ise 0-4 ile puanlama yapılmıştır. Ölçekten elde edilen puanın fazlalığı, kişinin iletişim becerisinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Ders Öğretim Yöntemi Değerlendirmesi

Ders öğretim yönteminin değerlendirilmesi için ders döneminin sonunda öğrencilere "Teorik dersimize eklediğimiz film izleme yönteminin dersi anlamınıza ne kadar faydası olduğunu düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerden sorduğumuz sorulara 0-10 arası olacak şekilde puan vermeleri istenmiştir (0: Hiç-10: Çok fazla). Verilen puanlar kaydedilmiştir.

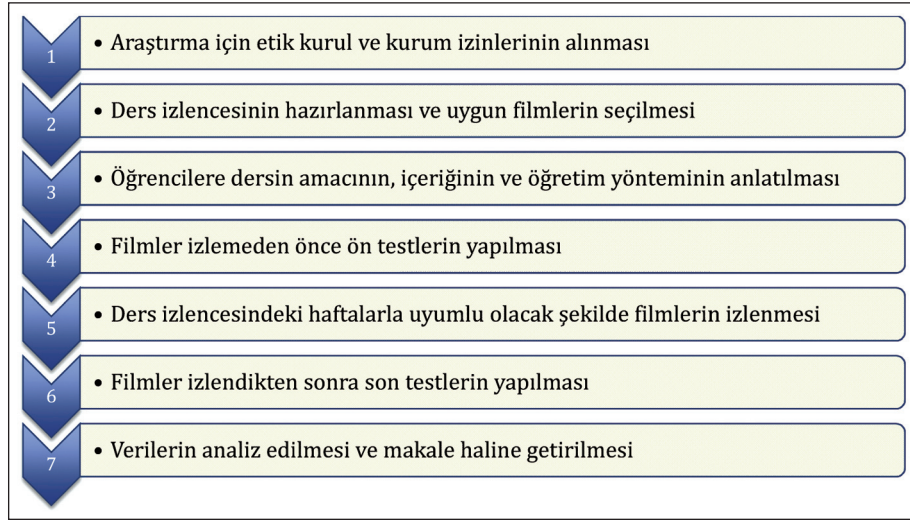
Çalışmanın Yürütülmesi

Çalışma Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde 1. sınıf

güz döneminde verilen psikososyal rehabilitasyon ders kapsamında planlanmıştır. Çalışma ders kapsamında oluşturulduğu için kontrol grubu oluşturulmaksızın, derse katılan tüm öğrencileri dâhil edecek şekilde oluşturulmuştur. Çalışma için ders dönemi başlamadan önce dersin izlencesi oluşturulmuştur. Haftalık ders programları gözden geçirilmiştir. Toplam 14 hafta sürecek ders programının, 8 haftasında ders konusuyla ilişkili olacak şekilde film izleme yönteminin ders yöntem ve tekniklerine eklenmesine karar verilmiştir. Derslerde izlenecek filmlerin seçimi yapılırken Shankar'ın önerdiği yönergeler ve içerikler takip edilmiştir.²⁸ Dönem başındaki ilk derste öğrencilere dersin içeriği, amacı ve öğrenim çıktıları detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bu kapsamda yapılacak araştırmanın içeriği ve detaylarından da bahsedilmiş ve araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerden bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır. Öğrencilere film izlemeye başlamadan önce demografik bilgilerini içeren bir form ile empati ve iletişim becerilerinin değerlendirildiği 2 adet ölçek uygulanmıştır. Ders izlencesinde belirlenen haftalarda öğrencilere işlenen dersin sonunda bir sonraki dersin konusu ve derse gelmeden önce izlemeleri gereken filmler bildirilmiştir (Tablo 1). Bazı haftalarda bir sonraki hafta izlenmesi için 2 film seçilmiştir. Öğrencilerden, bu

TABLO 1: Psikososyal ders izlencesi ve izlenecek filmlerin haftalara göre dağılımı.

Ders haftaları	Bir sonraki ders haftası için izlenecek film/yılı
1. Hafta: Psikososyal rehabilitasyona giriş	
2. Hafta: Özürlü ve engel kavramları	Hayatı Yakala (Reign Over Me)/2007 Bugün Aslında Düdü (The Groundhog Day)/1993
3. Hafta: Post-travmatik stres sendromunda psikososyal rehabilitasyon	
4. Hafta: Travma sonrası uyum aşamaları	Ray/2004
5. Hafta: Görme engelli bireylerde psikososyal rehabilitasyon	Sessiz Çocuk (The Silent Child)/2017
6. Hafta: İşitme ve konuşma engelli bireylerde psikososyal rehabilitasyon	
7. Hafta: Çocuklara yönelik psikososyal rehabilitasyon	
8. Hafta: Kronik hastalıklarda psikososyal rehabilitasyon	Maudie/2016
9. Hafta: Romatolojik hastalıklarda psikososyal rehabilitasyon	Her Şeyin Teorisi (The Theory of Everything)/2014 Unutma Beni (Still Alice)/2014
10. Hafta: Nörolojik hastalıklarda psikososyal rehabilitasyon	İçimdeki Deniz (Mar Adentro)/2004 Can Dostum (The Intouchables)/2011
11. Hafta: Spinal kord yaralamalarında psikososyal rehabilitasyon	Mucize (Wonder)/2017 Sol Ayağım (My Left Foot)/1989
12. Hafta: Özel gereksinime ihtiyacı olan çocuğa sahip ebeveynlerde psikososyal rehabilitasyon	Schmidt Hakkında (About Schmidt)/2002
13. Hafta: Geriatriye psikososyal rehabilitasyon	
14. Hafta: Pandemi döneminde psikososyal rehabilitasyon	

ŞEKİL 1: Araştırma uygulama planı.

filmlerden sadece birini seçip izlemeleri istenmiştir. Bununla birlikte filmleri izledikten sonra, derse gelmeden önce filmlerle ilgili analizlerini sadece ders için açılmış mail adresine yollamaları istenmiştir. Bu yorumları özellikle kendilerini başroldeki kişilerin yerine koyarak empati yapmaları ve aynı zamanda karakterlerin psikolojik (kişilik, duygu durumu, baş etme becerileri vb.) ve sosyal (aile, ilişkiler, iş durumu, günlük yaşam uğraşları vb.) yönlerden durum incelemelerini de yapmaları söylenmiştir. Bir sonraki derste ise seçilen filmler hakkında sınıf ortamında, dersin sorumlu öğretim elemanı önderliğinde tartışma ortamı yaratılarak filmlerin analizleri yapıldıktan sonra derse başlanmıştır. Ders döneminin sonunda, tüm filmler izlendikten sonra araştırmaya katılan öğrencilere empati ve iletişim becerilerinin değerlendirdiği ölçekler ve ders öğretim yönteminin değerlendirildiği soru uygulanmıştır. Araştırma uygulama planı Şekil 1’de gösterilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerin kullanım izinleri yazarlardan e-posta aracılığıyla alınmış olup, aynı zamanda araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Etik Komisyonundan etik onay (tarih: 02 Ağustos 2023; no: 2023/919) ve Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünden kurum izni alınmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerden bilgi-

lendirilmiş onam formu alınmıştır. Çalışmadaki tüm prosedürler Helsinki Deklarasyonu prensiplerinde belirtilen ilkelere uygun olarak yapılmıştır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma için gerekli etik kurul izni 2023-2024 güz yarıyılı başlamadan alınmıştır. Araştırmaya katılmak isteyen öğrencilerden, bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Öğrencilere ders dönemi öncesi ve sonrası olmak üzere 2 kez EEÖ ve İBDÖ uygulanmıştır. Ölçeklerin tamamlanma süresi toplam 30 dk sürmüştür. Ders dönemi sonunda yapılan ders öğretim yöntemi değerlendirme sorusu ise 2 dk sürmüştür.

VERİLERİN ANALİZİ

Toplanan verilerin analizi SPSS 22.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) paket programına aktararak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri, sayı (n) ve yüzde (%) ile verilmiştir. Öğrencilerden elde edilen tüm veriler görsel (histogram ve dağılım grafikleri) ve istatistiksel (Kolmogorov-Smirnov normallik testi) ile değerlendirilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için öğrencilerin ders öğretim yöntemi değerlendirme sorusuna verdikleri puanların analizinde tanımlayıcı istatistik olarak ortalama ve standart sapma ($\bar{X} \pm SS$) kullanılmıştır. Öğrencilerin ders dönemi öncesi ve sonrası EEÖ ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması analizi bağımlı

örneklem t-testi kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Öğrencilerin ders dönemi öncesi ve sonrası EEÖ ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 3’te verilmiştir. Öğrencilerin ders dönemi öncesi EEÖ puan ortalaması $69,60\pm 7,80$ iken, ders dönemi sonrası puan ortalaması $72,67\pm 7,49$; İletişim Becerileri Ölçeği ders dönemi öncesi puan ortalaması $75,82\pm 8,94$ iken, ders dönemi sonrası puan ortalaması $79,57\pm 9,01$ olarak bulunmuştur. Ölçeklerin ders dönemi öncesi ve sonrası puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,001$).

Öğrencilerin ders öğretim yöntemini değerlendirdikleri “Teorik dersimize eklediğimiz film izleme yönteminin dersi anlamınıza ne kadar faydası olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri puanların ortalaması $9,29\pm 0,81$ (en düşük 7-en yüksek 10) olarak bulunmuştur.

TABLO 2: Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri (n=89).

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	66	74,15
Erkek	23	25,84
Yaş (yıl)		
18	42	47,19
19	39	43,82
20	5	5,61
21	3	3,37

TABLO 3: Öğrencilerin ders dönemi öncesi ve sonrası Empatik Eğilim Ölçeği ve İletişim Becerileri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=89)

	Ders dönemi öncesi ($\bar{X}\pm SS$)	Ders dönemi sonrası ($\bar{X}\pm SS$)	p değeri
Empatik Eğilim Ölçeği (0-100)	$69,60\pm 7,80$	$72,67\pm 7,49$	$<0,001^*$
İletişim Becerileri Ölçeği (0-100)	$75,82\pm 8,94$	$79,57\pm 9,01$	$<0,001^*$

* $p<0,05$; Bağımlı örneklem t-testi; SS: Standart sapma.

TARTIŞMA

Çalışmamızın sonucunda film izleme yöntemiyle yürütülen “psikososyal rehabilitasyon” dersinin öğrencilerin empati ve iletişim beceri düzeylerini arttırdığı gösterilmiştir. Bununla birlikte, öğrenciler derse eklenen film izleme yönteminin dersi anlamalarına katkısı olduğunu bildirmişlerdir.

Güncel literatüre bakıldığında, film izleme yönteminin sağlık alanında eğitim veren tıp ve hemşirelik programlarında öğretim tekniği olarak kullanıldığı birçok çalışmaya rastlanmaktadır.¹³⁻²¹ Blasco ve ark. yaptıkları çalışmada tıp eğitiminde, film izleme yönteminin öğrencilere empati ve iletişim becerileri kazandırmanın yanı sıra etik değerleri öğretme, hasta haklarına saygı duyma gibi bir çok yönden katkısı olduğunu bildirmişlerdir. Bunun yanında film izleme yönteminin bir öğretim tekniği olarak kullanılması için belli yönergeleri olması gerektiğini de eklemiştirlerdir.²⁵ Sağlık alanında eğitim veren programlarda film izleme yönteminin kullanımı oldukça yaygınlaştığı için bu alanda yapılan derlemeler ve kitap bölümleri film seçimi hakkında nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini de belirtmişlerdir.^{28,29} Alexander ve ark. tıp eğitiminde, film izleme yönteminin nasıl kullanılması gerektiği ve filmlerin konularla nasıl özdeşleştirilip, seçilmesi gerektiği ile ilgili bir kitap yazmışlardır.²⁹ Shankar, literatürde film izleme yönteminin tıp eğitimindeki yerini araştırdığı çalışmasında, öğrencilere anlatılmak istenen konular ile uygun film seçiminin nasıl olması gerektiğini detaylıca anlatmıştır.²⁸ Bu çalışmada, aynı zamanda belirlenmiş konu başlıkları ve literatürde bu konuları anlatmak için en çok kullanılan film isimlerine de yer verilmiştir. Çalışmamızda Shankar’ın önerdiği yönergeler takip edilmiştir.²⁸ Bu açıdan incelendiğinde çalışmamızda seçtiğimiz filmler; derste anla-

tılacak konulara uygun, hatta bazı konular ve filmler literatürle benzer (9. ve 11. haftalar) olacak şekilde seçilmiştir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, film izleme yönteminin en çok sağlık alanındaki eğitim programlarında kullanılması dikkat çekmektedir.¹³⁻²¹ Bunun en önemli nedeni olarak ise bu alanda eğitim alan öğrencilerin empati ve iletişim beceri düzeylerinin mezun olana kadar olan süreçte gittikçe azalması gösterilmiştir. Hatta fizyoterapi alanında yapılan bir çalışmada Yucel, fizyoterapi öğrencilerinin empati becerilerinin en yüksek olduğu yılın okula başladıkları ilk yıl, en düşük olduğu yılın ise son sınıf olduğunu bildirmiştir.³⁰ Literatür bu açıdan incelendiğinde, film izleme yönteminin, tıp fakültelerinin farklı sınıflarında öğretim tekniği olarak kullanıldığı görülmektedir. Shankar ve ark. film izleme yönteminin empati ve iletişim becerilerine etkisini inceledikleri çalışmalarına, tıp fakültesinde okuyan her sınıftan öğrenciyi dâhil etmişlerdir.¹³ Weber ve Silk yaptıkları çalışmaya tıp fakültesi 1. ve 2. sınıf öğrencilerini dâhil ederken, Ozcakir ve Bilgel sadece 1. sınıf öğrencilerini, Lumlertgul ve ark. ise sadece 2. sınıf öğrencilerini dâhil etmişlerdir.^{14,16,17} Literatürde bu konuda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bizim çalışmamız da ders kapsamında yapıldığı için sadece 1. sınıf öğrencileri dâhil edilmiştir. Bununla beraber literatürdeki çalışmalar göz önüne alındığında öğrencilerin empati ve iletişim becerilerini arttırmak amacıyla film izleme yöntemiyle sürdürülen dersin sonraki dönemlerde verilmesinin daha faydalı olabileceği de düşünülmüştür.

Literatürde film izleme yönteminin öğrencilerin empati ve iletişim becerilerini arttırdığını gösteren birçok çalışma bulunmaktadır.¹³⁻²¹ Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları ise birbirinden farklıdır. Çalışmalarında empati ve iletişim becerisini ölçek kullanılarak değerlendirenler olmakla birlikte çoğu çalışmada öğrencilerin filmler hakkındaki görüşleri alınmış ya da hazırlanan anket sorularını puanlamaları veya yorumlamaları istenmiştir. Hojat ve ark. çalışmalarında tıp fakültesi öğrencilerinde film izleme yönteminin empati becerisi üzerine etkisini “Jefferson Empati Ölçeği” ile değerlendirmişlerdir.²⁰ Benzer şekilde Keser ve Acar hemşirelik fakültesi öğrencilerinin, Bartwal ve Shukla ise tıp fakültesi öğrencilerinin

iletişim becerilerini bu alana özel oluşturulmuş 2 farklı ölçek ile değerlendirmişlerdir.^{18,21} Çalışmamız, veri toplama araçları ve elde edilen sonuçlar açısından bu çalışmalarla benzerdir. Shankar ve ark. yaptıkları çalışmaya tıp fakültesinde okuyan 60 öğrenciyi dâhil etmişlerdir. Bu öğrencilere “The Doctor” ve “Wit” filmlerini izletmişler ve sonrasında gruplar hâlinde film hakkındaki görüşlerini sınıf ortamında sunmalarını istemişlerdir. Çalışmanın sonunda ise öğrencilerden empati ve iletişim becerilerini 10 üzerinden puanlamalarını istemişlerdir. Öğrenciler ortalama 7 puan vermişlerdir.¹³ Weber ve Silk yine yaptıkları çalışmada film izleme yöntemiyle öğrencilere hastalığın aile üzerindeki etkisini anlatan 15 farklı film seçeneği sunmuşlardır. Öğrencilerden bu filmlerden 2 tanesini seçip izlemelerini ve sınıf ortamında görüşlerini paylaşmalarını istemişlerdir. Son olarak da empati yeteneklerindeki değişim hakkında yorum yapmalarını istemişlerdir. Öğrencilerin çoğu filmlerin empati yeteneğini arttırmada oldukça etkili olduğunu, hastalıkların aileleri nasıl etkileyebileceğini geniş bir perspektiften anlayabildiklerini bildirmişlerdir.¹⁶ Rueb ve ark. sinema filmi izleme yöntemiyle düşünme yeteneği, perspektif bakış ve empati yeteneğinin gelişimini izledikleri çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Toplam 503 katılımcının olduğu çalışmada, öğrenciler sinema filmi izleyerek ve tartışma ortamında diğer katılımcıların fikirlerini dinleyerek bakış açılarının değiştiğini ve hastalara karşı empati yeteneklerinin arttığından bahsetmişlerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerden biri empati yeteneğindeki değişimi “Bir tıp fakültesi öğrencisi olarak bu zamana kadar hastalığa, hasta gözünden bakma şansını yakalayamamışım” şeklinde ifade etmiştir.¹⁵ Her ne kadar çalışmamızda, iletişim ve empati becerileri ölçeklerle değerlendirilse de, öğrencilerin film izledikten sonra analiz yapmışlar ve yorum yazmışlardır. Bu yorumlardan bazıları şu şekilde olmuştur: Sol Ayağım filmi için “Ailemizde engelli bir kuzenim var, şimdi hem kuzenimin hem de dayımın ve yengemin yaşamlarını çok daha iyi anlamaya başladım. Bu film hayata bakışımı çok değiştirdi. Meslek hayatımda da çocuk hastalarım ile ilgilenirken, mutlaka ailelerinin yaşamlarını da düşünceğim”; Unutma Beni filmi için “Dedem uzun zamandır Alzheimer hastası ve bizimle yaşıyor. Annem ona bakarken çok kaygılanıyor.

Şimdi dedemi ve annemi daha iyi anlayabiliyorum.”; İçimdeki Deniz filmi için, “Bu film beni çok etkiledi. Yatan bir hastanın gözünden yaşamın nasıl gözüktüğünü gördüm ve filmi izlerken onunla yaşadım. Yaşam kalitesi ne demek şimdi daha iyi anlıyorum. Stajlarda ve mezun olduğum zaman hastalarımınla bambaşka iletişim kuracağımı düşünüyorum. Bu tarz filmler izlettiğiniz için teşekkürler.” Bu açıdan çalışmamızda öğrencilerin film izledikten sonra yaptıkları yorumlar literatürdeki çalışmalarla benzerdir.

Çalışmamızın önemli bir sonucu da film izleme yönteminin öğrencilerin dersi anlamalarına olan katkısı olmuştur. Çalışmamızın sonuçları Kadivar ve ark., Weber ve Silk ile Ozcaker ve Bilgel’in çalışmalarının sonuçlarıyla benzer bulunmuştur.^{16,17,19} Bu çalışmalarda da öğrenciler, film izleme yönteminin konuyu anlamalarında sadece anlatım yöntemiyle sürdürülen derslerden daha etkili olduğunu bildirmişlerdir.

ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışmanın bazı limitasyonları bulunmaktadır. Çalışmamız sadece bir devlet üniversitesinin fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans programı öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu durum, çalışmadan elde edilen sonuçların tüm devlet/özel üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere genellenmesini engellemektedir. Bununla birlikte çalışma ders kapsamında yapıldığı için örneklem grubunu dersi kodlayan 1. sınıftaki tüm öğrenciler oluşturmuştur. Bu nedenle, hem çalışmanın bir kontrol grubu olamamıştır hem de diğer sınıflar çalışmaya dâhil olmadıkları için sonuçların bölümde okuyan tüm öğrenciler için genellenememiştir.

SONUÇ

Bu çalışmanın sonucunda, film izleme yönteminin fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans programı öğrencilerinin empati ve iletişim becerilerini arttırdığı bulunmuştur. Ayrıca film izleme yönteminin öğrencilerin dersi anlamalarına katkı sağladığı sonucuna da ulaşılmıştır. Film izleme yöntemi sağlık alanında oldukça yaygın kullanılan bir yöntem olmasına rağmen; çalışmamız fizyoterapi ve rehabilitasyon lisans eğitim programında bulunan bir ders kapsamında film izleme yönteminin etkinliğinin araştırıldığı, ülkemizde hatta bildiğimiz kadarıyla literatürdeki ilk çalışma özelliği taşımaktadır. Bu doğrultuda, literatürde film izleme yönteminin fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinde etkinliğinin değerlendirildiği diğer çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Can F. Fizyoterapi ve rehabilitasyonun mesleki gelişim tarihçesi [Professional development history of physical therapy and rehabilitation]. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2016;1(3):1-6. [Link]
2. Nicholls DA. Where history is concerned: an editorial for the special issue on physiotherapy history. Physiother Theory Pract. 2021;37(3):355-8. [Crossref] [PubMed]
3. McGrath RL, Parnell T, Verdon S, Pope R. "We take on people's emotions": a qualitative study of physiotherapists' experiences with patients experiencing psychological distress. Physiother Theory Pract. 2024;40(2):304-26. [Crossref] [PubMed]
4. Neumann V, Gutenbrunner C, Fialka-Moser V, Christodoulou N, Varela E, Giustini A, et al. Interdisciplinary team working in physical and rehabilitation medicine. J Rehabil Med. 2010;42(1):4-8. [Crossref] [PubMed]
5. Lonsdale C, Hall AM, Williams GC, McDonough SM, Ntoumanis N, Murray A, et al. Communication style and exercise compliance in physiotherapy (CONNECT): a cluster randomized controlled trial to test a theory-based intervention to increase chronic low back pain patients' adherence to physiotherapists' recommendations: study rationale, design, and methods. BMC Musculoskelet Disord. 2012;13:104. [Crossref] [PubMed] [PMC]
6. Wloszczak-Szubzda A, Jarosz MJ. Professional communication competences of physiotherapists-practice and educational perspectives. Ann Agric Environ Med. 2013;20(1):189-94. [PubMed]

7. Kleiner MJ, Kinsella EA, Miciak M, Teachman G, Walton DM. The 'responsive' practitioner: physiotherapists' reflections on the 'good' in physiotherapy practice. *Physiother Theory Pract.* 2023;39(12):2625-38. [Crossref] [PubMed]
8. Schultz CL, Wellard R, Swerissen H. Communication and interpersonal helping skills: an essential component in physiotherapy education? *Aust J Physiother.* 1988;34(2):75-80. [Crossref] [PubMed]
9. Øien AM, Steihaug S, Iversen S, Råheim M. Communication as negotiation processes in long-term physiotherapy: a qualitative study. *Scand J Caring Sci.* 2011;25(1):53-61. [Crossref] [PubMed]
10. Parry RH, Brown K. Teaching and learning communication skills in physiotherapy: what is done and how should it be done? *Physiotherapy.* 2009;95(4):294-301. [Crossref] [PubMed]
11. Connaughton J, Gibson W. Do physiotherapists have the skill to engage in the "psychological" in the bio-psychosocial approach? *Physiother Can.* 2016;68(4):377-82. [Crossref] [PubMed] [PMC]
12. Yükseköğretim Kurumu. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Çekirdek Eğitim Programı. 2021. Erişim tarihi: 2 Nisan 2024. [Link]
13. Shankar PR, Rose C, Balasubramaniam R, Nandy A, Friedmann A. Using movies to strengthen learning of the humanistic aspects of medicine. *J Clin Diagn Res.* 2016;10(1):JC05-7. [PubMed] [PMC]
14. Lumlertgul N, Kijpaisalratana N, Pityaratstian N, Wangsaturaka D. Cinemeducation: a pilot student project using movies to help students learn medical professionalism. *Med Teach.* 2009;31(7):e327-32. [Crossref] [PubMed]
15. Rueb M, Siebeck M, Rehfuess EA, Pfadenhauer LM. Cinemeducation in medicine: a mixed methods study on students' motivations and benefits. *BMC Med Educ.* 2022;22(1):172. [Crossref] [PubMed] [PMC]
16. Weber CM, Silk H. Movies and medicine: an elective using film to reflect on the patient, family, and illness. *Fam Med.* 2007;39(5):317-9. [PubMed]
17. Ozcakir A, Bilgel N. Educating medical students about the personal meaning of terminal illness using the film, "Wit". *J Palliat Med.* 2014;17(8):913-7. [Crossref] [PubMed]
18. Bartwal J, Shukla M. Assessment of effectiveness of cinemeducation as a tool to impart communication skills among the MBBS 1st Professional students. *Indian Journal of Community Health.* 2022;34(4):483-8. [Crossref]
19. Kadivar M, Mafinejad MK, Bazzaz JT, Mirzazadeh A, Jannat Z. Cinemedicine: using movies to improve students' understanding of psychosocial aspects of medicine. *Ann Med Surg (Lond).* 2018;28:23-7. [Crossref] [PubMed] [PMC]
20. Hojat M, Axelrod D, Spandorfer J, Mangione S. Enhancing and sustaining empathy in medical students. *Med Teach.* 2013;35(12):996-1001. [Crossref] [PubMed]
21. Keser I, Acar G. The impact of watching movies on the communication skills of nursing students: a pilot study from Turkey. *International Archives of Nursing and Health Care.* 2017;3(3):1-7. [Crossref]
22. Alexander M, Hall MN, Pettice YJ. Cinemeducation: an innovative approach to teaching psychosocial medical care. *Fam Med.* 1994;26(7):430-3. [PubMed]
23. Hathaway C. Using film, television, and other media to teach management and leadership concepts. *Nurse Educ.* 2013;38(6):239-40. [Crossref] [PubMed]
24. Powell ML, Newgent RA, Lee SM. Group cinematherapy: Using metaphor to enhance adolescent self-esteem. *The arts In Psychotherapy.* 2006;33(3):247-53. [Crossref]
25. Blasco PG, Moreto G. Teaching empathy through movies: reaching Learners' affective domain in medical education. *Journal of Education and Learning.* 2012;1(1):22. [Crossref]
26. Dökmen Ü. Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi [Measuring empathy based on a new model and improving it with psychodrama]. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES).* 1988;21(1):155-90. [Crossref]
27. Korkut F. İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: güvenirlik ve geçerlik çalışmaları [Development of communication skills assessment scale: reliability and validity studies]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi.* 1996;2(7):18-23. [Link]
28. Shankar PR. Cinemeducation: facilitating educational sessions for medical students using the power of movies. *Arch Med Health Sci.* 2019;7(1):96-103. [Crossref]
29. Alexander M, Lenahan P, Pavlov A. *Cinemeducation: A Comprehensive Guide to using Film in Medical Education.* 2nd ed. Abingdon, United Kingdom: Radcliffe; 2005.
30. Yucel H. Empathy levels in physiotherapy students: a four-year longitudinal study. *Physiother Theory Pract.* 2024;40(2):224-9. [Crossref] [PubMed]